

KSČ – vesnická organizace Štokov

1952 – 1962

Inventář

Číslo listu NAD: 1024
Evidenční pomůcka č. 53

Obsah

Úvod.....	3 – 6
I. Vývoj původce fondu.....	3 – 4
II. Vývoj a dějiny fondu.....	4 – 5
III. Archivní charakteristika fondu.....	5
IV. Stručný rozbor obsahu fondu.....	6
V. Záznam o uspořádání fondu.....	6
Příloha č. 1 – Seznam pramenů a literatury.....	7
Příloha č. 2 – Seznam použitých zkratk.....	8
Inventární seznam.....	9 – 10

Úvod

I. Vývoj původce fondu

Komunistická strana Československa se po roce 1945 ve své činnosti řídila organizačními řády a počínaje rokem 1954 stanovami. Podle těchto řádů a stanov existoval nejvyšší řídicí orgán Komunistické strany Československa (dále KSČ) – sjezd KSČ, resp. ústřední výbor, k jehož volbě docházelo na pravidelném sjezdu strany. Sjezd strany se konal jednou za čtyři léta (mimořádný sjezd KSČ svolával ústřední výbor ze své iniciativy či na žádost více než jedné třetiny základních organizací).

Ústřední výbor představoval nejvyšší orgán strany v období mezi sjezdy. Dozoroval a řídil veškerou činnost KSČ a jednotlivých členů. Staral se nejen o stranickou politiku, ale kontroloval taktéž hospodaření se stranickým majetkem. Schvaloval představitele strany na politické funkce a přímo je instruoval v jejich činnosti. Navrhoval vedoucí funkcionáře v ústředním měřítku a v krajích.

Krajskou organizaci tvořily všechny okresní organizace v hranicích kraje. Nejvyšším orgánem krajské organizace byla krajská konference, kterou svolával krajský výbor nejméně jednou za dva roky (mimořádnou konferenci svolával krajský nebo ústřední výbor z naléhavých důvodů či na žádost více než jedné třetiny základních organizací kraje). Krajské konference se účastnili delegáti řádně volení na okresních konferencích.

Okresní organizaci utvářely všechny základní organizace (závodní, místní, atd.) v hranicích okresu. Nejvyšší orgán okresní organizace představovala okresní konference svolávaná okresním výborem jednou ročně, podle stanov z roku 1962 jednou za dva roky a od roku 1971 jedenkrát za dva až tři roky. Mimořádná okresní konference mohla být svolána po dohodě s krajským výborem a po schválení ústředním výborem. Při naléhavé potřebě, nebo na žádost více než jedné třetiny základních organizací, ji mohl svolat vyšší stranický orgán.

Základní organizace se dělily na organizace závodní a místní. Základní, místní, organizace (dále ZO) byly zakládány podle směrnic ústředního výboru v závodech, dopravních a obchodních organizacích, na státních statcích, ve strojních a traktorových stanicích, v jednotných zemědělských družstvech, úřadech, školách, institucích, v jednotkách ozbrojených sil, na vesnicích, ve městech apod., avšak pouze tam, kde působili nejméně tři členové (organizační řád 1949) nebo pět členů (stanovy 1962). V podnicích, závodech a úřadech, kde se nalézal větší počet členů, se utvářely ZO v dílnách, provozech, na stavbách a ve výrobních úsecích. Jednotlivé organizace pak na celozávodních stranických schůzích volily celozávodní či podnikový výbor. Obdobným způsobem mohly pracovat ZO o vyšším počtu členů, které se zpravidla dělily na tzv. dílčí organizace. Těmto dílčím organizacím posléze připadla možnost (na základě povolení okresního výboru) přijímat a vylučovat členy, ukládat stranické tresty, volit delegáty na konference a hospodařit podle rozpočtu. Každá z nově utvořených organizací musela být potvrzena okresním výborem.

Nejvyšší orgán základní organizace představovala členská schůze, která se svolávala nejméně jednou v měsíci. Na ustavující či výroční schůzi se volil výbor: předseda, dalších 7 – 10 členů. Následně došlo k volbě dvou revizorů. Organizace do 20 členů měla 3 – 5 členný výbor, do pěti členů důvěrníka (organizační řád 1949), či počet členů stanovil OV a organizace do deseti členů volila výbor o třech lidech nebo za podmínek stavených OV (stanovy 1962).

Výbor zvolil svého předsedu, který musel být nejméně tři roky členem strany, přičemž OV mohl udělit výjimku. Kontrolou nad hospodařením s finančními a ostatními prostředky byli pověřeni další dva až tři členové výboru. Kromě toho měli taktéž dohlížet na kontrolu při dodržování směrnice ústředního výboru KSČ a vedení členské evidence a stranické administrativy.

Výbor ZO KSČ především zajišťoval plnění usnesení členských schůzí a řídil veškerou práci stranické organizace mezi členskými schůzemi. O své činnosti a stavu organizace podával každý měsíc zprávu členské schůzi.

Kromě běžných často zaměnitelných názvů základní – závodní organizace, lze o téměř totožném stírání významu názvů organizací hovořit také v případě místních organizací, jejichž ekvivalent, zejména na venkově, představovaly vesnické či často nesprávně nazývané venkovské organizace. Co do funkce a významu svým účelem prakticky shodovaly s organizacemi základními.

Vesnická organizace ve Štokově, přestože podobně jako obě ZO KSČ v Chodském Újezdu, přešla pod správu okresního výboru v Tachově z okresu Mariánské Lázně v roce 1960, se nepotýkala s takovými problémy a nedorozuměními při jednáních s okresními nadřízenými. Protože se totiž jednalo o zcela běžnou, dle OV KSČ v Tachově ničím nevybočující malou organizaci, která se navíc ochotně přizpůsobila praktikám a zvyklostem zavedeným v okrese, nedocházelo tak k roztržkám mezi okresním vedením a organizací samou, jako tomu bylo u organizací v Chodském Újezdu.

Jak bylo nastíněno v předešlém odstavci, VO KSČ Štokov původně náležela pod OV KSČ Mariánské Lázně. Časovým rozpětím a velikostně poměrně zanedbatelný fond tak disponuje materiálem zejména z období pod působností dřívějšího okresního výboru v Mariánských Lázních. Po převedení do působnosti okresu Tachov se stranický život příliš nezměnil a pod režii OV KSČ Tachov směřovala, co do počtu obyvatel velice malá, obec Štokov ke sloučení s nedalekým Chodským Újezdem. Ve stejném duchu se zřejmě vyvíjela také práce ve VO KSČ. Vesnická organizace ve Štokově ovlivněná především zemědělským životem venkova se tak většinou potýkala s otázkami převážně zemědělského rázu. Vesnické JZD, které organizace politicky spravovala, se v roce 1961 sloučilo se zemědělským družstvem v Chodském Újezdu a lze předpokládat, že stejný vývoj postihl též VO KSČ, neboť, velice mírně řečeno, organizaci ve Štokově toho k činnosti příliš nezůstalo. Přestože ještě v roce 1962 se členové organizace scházeli na vcelku pravidelných členských schůzích, koncem téhož roku se záznamy o jejich činnosti odmlčely. Počátkem měsíce července roku 1963 se nakonec obec Štokov sloučila s obcí Chodský Újezd. O jakémkoliv vývoji a činnosti vesnické organizace ve Štokově se však nedochovaly žádné materiály. S jistou pravděpodobností lze soudit, že vesnická organizace zanikla s datem sloučení obou obcí a její členové přestoupili do ZO KSČ Chodský Újezd, jakékoliv zmínky o této události se však nevyskytují ani v jednom z fondů stranických organizací.

II. Vývoj a dějiny fondu

Materiály fondu VO KSČ Štokov se ocitly ve Státním okresním archivu Tachov při skartaci materiálů ve spisovně školy v Chodském Újezdu v roce 2001 (číslo přírůstku 29/01 z 3. prosince 2001). Provedená inventarizace odhalila, že původní materiál ZO KSČ ZDŠ Chodský Újezd obsahoval také písemnosti dalších dvou základních organizací sídlících buď v obci samotné, či v jejím blízkém okolí. Skutečnost, že materiály všech tří původců byly uloženy společně, zabránila tomu, že nedošlo k jejich zničení. Zřejmě největší podíl na jejich

zachráně však nese ZO KSČ ZDŠ Chodský Újezd, neboť člověk pověřený ukládáním těchto materiálů sloučil všechny písemnosti v jeden celek a tento pak vložil do dřívější školní spisovny (stará skříň na půdě), kde zůstaly ukryty, dokud se je nepodařilo vypátrat při skartaci v roce 2001. V uložených materiálech se tedy uchovaly archiválie tří základních organizací. Jedná se o ZO KSČ Chodský Újezd, ZO KSČ ZDŠ Chodský Újezd a VO KSČ Štokov.

Z předaného seznamu písemností nelze určit, jaký registraturní plán původce dodržoval, pokud skutečně nějaký vedl.

O skartaci písemností se v textu nenalézají žádné informace.

Záznamy či jakékoliv zmínky o dodržování spisových směrnic a pravidelných kontrolách spisovny se v zápisech z členských schůzí a korespondence s nadřízenými orgány nepodařilo objevit.

Všechny dochované písemnosti byly roztříděny a chronologicky seřazeny do tématických skupin.

III. Archivní charakteristika fondu

Materiály fondu VO KSČ Štokov pocházejí z let 1952 – 1962. Jedná se o jeden kartón písemností s metráží 0,12 bm, který byl při inventarizaci vyčleněn z fondu OV KSČ Tachov, jelikož se nejednalo o jeho nedílnou součást a k fondu byl dodatečně přiřazen až v roce 2001.

Původní předpoklad, že fond by měl představovat nedílnou součást jednoho, mnohem rozsáhlejšího archivního souboru, se nepotvrdil. Při jeho následném pořádní se totiž ukázalo, že o celkovou metráž se dělí tři původci, jejichž písemnosti byly zřejmě vzájemně sloučeny ještě před uložením. Ze čtyř kartónů o celkové metráži 0,48 bm, vyčleněných při inventarizaci fondu OV KSČ Tachov, tak zůstala pouze čtvrtina materiálu. Zbývající tři kartóny byly roztříděny podle dalších původců a přemanimulovány na další dva samostatné archivní fondy.

Ke vnitřní skartaci nebyly navrženy žádné písemnosti.

Ve fondu se nalézají písemnosti druhé kategorie.

Vzhledem k povaze materiálu nemohlo být při inventarizaci fondu použito klasické pořádací schéma.

Pro snazší přehlednost a orientaci ve fondu volil zpracovatel jednoduché rozdělení materiálu do třech základních oddílů podle důležitosti. Jednotlivé oddíly byly označeny římskými číslicemi (I – III) a do každého z nich vřazeny písemnosti téhož charakteru či podoby.

U takto rozsahem nepřilíš velkého fondu se velmi obtížně určuje stěžejní část jeho využitelnosti. V tomto případě lze konstatovat, že v každém ze všech třech oddílů, do nichž byl materiál rozčleněn, se nalézají důležité písemnosti, které se mohou stát zajímavým vodítkem při jeho eventuálním pozdějším využívání.

IV. Stručný rozbor obsahu fondu

Pro téměř zanedbatelný rozsah fondu VO KSČ Štokov nelze hovořit o přímé využitelnosti konkrétních písemností. Jejich značná mezerovitost a poměrně strohá formulace textů v nich obsažených neumožňuje skutečnou rekonstrukci fondu jako celku. Pro využití těchto písemností ovšem vypovídá jejich veliká různorodost, kdy se z každé etapy vývoje a oblasti činnosti organizace dochovala alespoň část původně rozsáhlejšího materiálu, což dovoluje utvořit si základní přehled o běžné činnosti vesnické organizace. Dalším významným faktem je možnost posoudit činnost organizace v průběhu její aktivity pod dvěma různými nadřízenými okresními výbory.

V. Záznam o uspořádání fondu a vyhotovení pomůcky

Fond uspořádal a pomůcku sestavil Miroslav Vetrák v roce 2006 ve Státním okresním archivu Tachov.

Státní okresní archiv Tachov dne 23. ledna 2006

Miroslav Vetrák.

Příloha č. 1 Seznam pramenů a literatury

Organizační řád Komunistické strany Československa vydaný ÚV KSČ, Praha 1949

Stanovy KSČ přijaté celostátní konferencí KSČ dne 18. prosince 1952 a schválené včetně změn X. sjezdem KSČ dne 15. ledna 1954

Stanovy KSČ schválené XII. sjezdem KSČ dne 8. prosince 1962, doplněné a upravené XIII. sjezdem KSČ dne 4. června 1966 a XIV. sjezdem KSČ dne 29. května 1971

Kos Zdeněk, Zkratky, značky, akronymy, Praha 1983

Příloha č. 2 Seznam použitých zkratk

bm	běžný(é) metr(y)
evid. jednotka	evidenční jednotka
inv. č.	inventární číslo
KSČ	Komunistická strana Československa
NAD	Národní archivní dědictví
ONV	okresní národní výbor
OV	okresní výbor
OV KSČ	okresní výbor Komunistické strany Československa
SSSR	Svaz sovětských socialistických republik
ÚV	ústřední výbor
ÚV KSČ	Ústřední výbor Komunistické strany Československa
VO	vesnická organizace
VO KSČ	vesnická organizace Komunistické strany Československa
ZO	základní organizace, závodní organizace
ZO KSČ	základní organizace Komunistické strany Československa
ZO KSČ ZDŠ	závodní organizace Komunistické strany Československa Základní devítiletá škola

Inventární seznam

I. Materiály vzniklé z vlastní činnosti

1	Zápisy z členských schůzí	1956 – 1961	1
2	Plány práce a činnosti organizace, vnitřní záležitosti	1955 – 1960	1

II. Korespondence s nadřízenými orgány a dalšími organizacemi

3	Korespondence odeslaná na ÚV KSČ, OV KSČ a Velvyslanectví SSSR	1955 – 1960	1
4	Korespondence došlá od OV KSČ Mariánské Lázně	1955 – 1960	1
5	Korespondence došlá od OV KSČ a ONV Tachov	1960 – 1962	1

III. Ostatní

6	Stranické, kádrové a personální záležitosti	1955 – 1961	1
7	Zemědělství	1956 – 1960	1
8	Účetní doklady a hlášení o stavu ZO KSČ	1952 – 1961	1
9	Různé tištěné formuláře	1959 – 1961	1

Název archivu:	Státní okresní archiv Tachov
Název archivní pomůcky (fondu):	KSČ – vesnická organizace Štokov
Značka fondu:	VO KSČ Štokov
Časový rozsah:	1952 – 1962
Počet evidenčních jednotek:	1 kartón
Počet inventárních jednotek:	9
Rozsah bm:	0,12
Stav ke dni:	23. ledna 2006
Fond zpracoval:	Miroslav Vetrák
Pomůcku sestavil:	Miroslav Vetrák
Počet stran:	11
Pomůcku schválila:	PhDr. Markéta Novotná